

¿Quina, siga xina ó russsa,
 siga tonta ó siga llesta,
 no haurá sentit, com aquesta,
 la picada d' una pussa?

Copia fot. de A. Esplugas

De dijous á dijous

El senyor Don Angel Urzaiz, l' ex-ministre d' Hisenda, que va fundar sa reclamació, per sobres els drets passius que com á tal ministre li corresponían, oposantse en forma que ningú podia esperansarse que prosperés, á lo que havían conjominat en Silvela y en Maura, sent govern els conservadors ¡cas rarol ab aplaudiment del país; aquest senyor, ab una clarividencia que honora sa perspicacia y que l' acredita de gran coneixedor dels ressorts de govern ha dat la clau al Sr. Sagasta, pera resoldrer la crisis ministerial, que no podia acabar d' altre modo que resignant sos poders, al poder moderador, com ara es de moda dirne.

Encare que tothom sab com marxa aquest joch de compares, mes que ningú s' interessi ja per aquestas cosas, perque tant se val que 'ns llevin la pell els uns com els altres, que tots son el mateix y ja 'ls hem vist la orella, que es molt llarga; bó es remarcar ben bé la circumstancia, per si 'n queda algun babau, de que ha sigut precís, absolutament necessari pera poguer formar nou ministeri, revocar l' acort-prés, donant la rahó á l' Urzaiz y regoneixent altre cop e's drets passius als exministres, que ab tot son patriotisme no 's trobavan pas disposats á salvar la patria, si aixó 'ls tocava butxacas avall. Ja no 's pot arribar á un nivell més inferior en la política espanyola y malgrat els quartos que aixó costará, s' ha format un ministeri á l' altura d' una pelegrinació per anar á Roma.

Tothom s' ha pogut lluhir en aquesta crisis; fins en Romero Robledo, aquell de la gran barra, que aquest cop no li ha valgut perque 'l deixessin tornar á remenar un xich las cireras, que 'l pobre home se 'n anyora... Però bé ha pogut veurer la nació que á Madrid d' aixó 'n sobra á tothom, y que haver fracusat més d' un cop, no es obstacle per tornarhi.. y anèm omplint butxacas mentres tant.

* * *

També aquí a casa nostra 'ns han encomenat ja lo pasteig madrileny, del que 'n som mestres. Del mateix modo que allá no 'ns varen volguer admetre 'l Concert Econòmic proposat per Catalunya, sense rahons de solta per oposarshi, y no més per que sens fer els empleyats de la Hisenda la recaudació, no podían viurer las sangoneras que 'ns envían pera xuclarnos la sang: ja 's digan Companyías Arrendatarias, ja investigadors, etc., etc.; aixís mateix, y per consemblants rahons, no ha pogut admetre l' Ajuntament, lo Concert Gremial proposat per l' arrendament dels Consums, que sent beneficiós per uns y per altres dels interessats, hauría permés suprimir un bon nombre d' empleats, un centre de corrupció tant pestilent com ho es lo negociat de consums y acabar ab lo matuteig á la menuda, que es l' únich que ara com ara 's persegueix, movent molt soroll de boixets y pocas puntas... que els grans negocis ja 's fan sense soroll, ni mourer fressa.

* * *

Aixís van las cosas, y tant allá á Madrid, com aquí á Barcelona, lo que cal es ser de l' olla y tenir

trassa pera donar á menjar el pastitxo al poble, quan estiga ben be al punt de cuynat.

Per aixó s' ha creat ja definitivament lo negociat d' Estadísticas del nostre Ajuntament, de que parlavam en nostra última crónica. Ja ha sorrit lo gall del forn... Si son servits, se 'l menjarán tant si 'n tenen ganas, com si no... y ara no se 'ns tornin pas anarquistas, que no n' hi ha per tant...

* * *

Eos fá fástich parlar d' aquestas cosas, y ho fem com qui acaba una feyna cremadora, tot depressa y corrents, passanthi pe 'l demunt com passariam per un engrallat de ferro rohent que 'ns rostís las plantas dels peus.

Per aixó anèm á fruïrnos, escrivint lo poch que ens resta, sobre cosas d' art, que son las que entenen el cor-prés y ademés ens encisan. Enamorats fervents de la nostra literatura pátria, volém dir la Catalana, ens causa gran recansa y greu dolor la marxa raquíca del nostre Teatre Regional, establert á Romea per son creador, l' immortal Frederich Soler, conegut per Don Serafi Pitarra, y son sustentador durant sa vida. Bé va fer, morintse á temps, que si visqués, no podria pas aguantar lo pés d' una existencia, per ell consagrada á enaltir ab prehuadas obras artísticas el brill d' una entitat que no podia caurer en pitjors mans que en las de mercaders-negociants, que per omplir tres ó quatre vespradas son Teatre, guanyant unas quantas miserables mils pessetas, ab un espaventós drama en castellá, no han tingut escrúpols en tractar ab *La Sociedad de Autores Españoles*, compromententse á mata de arrel, lo que fou per nosaltres venerada institució, perque á nostre parer 'l Teatro Catalá fou el més popular propagador del nostre Renaixement literari.

A posta no havíam parlat res d' aixó fins avuy, qu' ens ha fet obrir l' ull un diari tant sensat com *La Veu de Catalunya* que en un article firmat per son redactor en *Pol*, anyora 'ls temps que havia abominat de lo que 'n deya «la tiranía Pitarresca». De bona veritat, son d' anyorar, perque 'llavors s' hi veyá al Teatre art d' una ó d' altra mena, ab grans defectes, però també ab estimables qualitats, que avuy hi mancan, tant com hi manca el parlar y sentir de la terra, que las obras fins avuy estrenadas en el Teatre Catalá en la present temporada, son dolentas, robadas al Teatre foraster.. y potser sí que donan diners á la empresa... pero no li reportan gloria, ni tan sols honra.

També en la revista «La Semana» que en *La Vanguardia* publica el senyor Roca y Roca, precisament se plany de lo mateix que nosaltres, y, profundisant las causas de la decadencia del Teatre Catalá y sortint á defensar als autors, afegeix que no poden pas portar á la empresa del Romea, estudiadas y ben compostas obras d' art, quan solzament els paga set pessetas y mitja per acte, ab lo qual no compleix la lley de propietat literaria, que assigna als autors dramátichs el deu per cent de la entrada bruta al Teatre. Afegeix que, fentho aixís, la empresa guanya molts diners cada any; aixó nosaltres ho ignorém, perque no som com ell autor dramátich, y diu que alló constituheix una explotació desconsiderada que els autors de valúa no poden soportar, aixís com la rutina y falta de criteri en la

elecció de las obras, que ab aixó sí que té rahò el articulista, y hi estém molt conformes.

També *El Noticiero Universal* ha parlat sobre tal punt, y analisant nosaltres ara y després de tot aixó, las condicions del local y Sala d' espectacles del Teatre Catalá, las trobèm tant dolentas, que deurían cridar la atenció de la Junta de Teatres si es que n' hi ha, perque ja tremolo al pensar en las conseqüencias d' un sinistre en aquella casa.

Tot aixó vol dir com á consecuencia, que moral y materialment s' imposa á Barcelona la creació d' un nou Teatre Regional, que recaigüés en mans coneixedoras, lo qual creyèm que representaria un negoci, al mateix temps que redundaría en benefici del art y de la Literatura Catalana.

CALIXTE PI y XARAU.

LA VUYTADA

La festa de Sant Martí
(no 'l de Provencals) escrita
estará ab caràcters d' or
en la nostra historia, (filla
de tota la mala sort
qu' encare avuy gosa) digan
lo que vulgan 'ls... rabins
de la nostra patria xica...
(que si es xica en dimensions,
es molt gran de cor y digna...)

Lo Montseny dels Pirineus;
lo Canigó qu' es la fita
del patriotisme senzer,
ja que 'l tal mont simbolisa
l' altar de las tradicions
catalanas més antigas,
á las quals hem de rendir
culte etern, perque 'ns hi obliga
l' honor pur dels ideals
que als bons catalans animan,
y 'l patriòtich deber
que ha de ser nostra divisa
y l carinyo natural
d' un fill á sa mare víctima
de tants vils perseguidors
de sa honra cristallina;
l' excels Canigó cantat
ab divinizada lira
y ab sublim inspiració
pe 'l Dante de nostres días
á qui, per gelos, la Mort
va arrebasarli la vida...
teatre grech ha sigut
de la nostra Poesía
ahont s' hi ha representat
la obra que dignifica:
Patria, Fides, Amor, que es,
ha estat y será aplaudida
per quantas generacions
guardin al cor una mica,
un senyal de sentiment
y d' honor la part més mínima.

Sant Martí de Canigó
será 'l temple israelita
d' eix poble que, tot fugint
del perill que l' esclavitza,
vá obrintse l' ample camí
de sa aspiració justíssima...
Deu vulgui que 'ls Jochs Florals
celebrats allí dalt sigan
prólech d un renaixement
d' amistat, pau y armonia
entre tots—sens distinció—
'ls de lley catalanistas.

Dins de la reserva gran
que requereix la noticia;
(que nosaltres la sabèm
—lo que 's diu—de bona tinta

y, per tant, es de debó
noticia molt fidedigna);
confiant en la discreció
do vostés, en quins confia
LA TOMASA lo secret
de lo que aném desseguida
á dirloshi a-poch a-poch
d' una manera mitj dita
y ab veu baixa perque ni 'ls
senti 'l coll de la camisa;
y si 'm prometen vostés
una discreció ben fina
y no comprometre'm gens
devant de la policia
dels mossos d' Esquadra, ni
dels civils que tant vigilan;
si es que 's callan com uns morts
y fan veure ab gran política
que vostés no saben rés,
es dir, fan veure que arriuan
ó vénen—fent lo pagés—
del hort ó bé de la vinya
negant sempre, encare que 'ls
fassin veure la padrina
ab preguntas y ab rahons,
ab romansos y musicas...;
aquí 'ls faré sapiguer
ab la forma més concisa
per qué no 's trenquin el cap
y passin la nit tranquila,
que tots aqueixos rumors
de que s' han alsat *partidas*
no son certs; pró lo que hi há
(que pot dú molta bronquina)
es que (y aixó ho sé del cert)
avuy, cap allá á mitj día,
s' han aixecat vuyt ó deu
ben significats carlistas...
que s' han alsat... tart, perque
ván retirá á las *peitas*.

(Repeteixo aquí qu' es molt
confidencial la noticia,
y, per tant, poso en vostés
la confiança més extricta
perqué no 'ns coneixém pas
—lo que 's diu—de quatre días).

No sé si devía ser
obra de ma fantasía,

que 'l dissapte, allá á las nou
de la nit, la meva vista
dirigintse al monument
de Colón (sembla mentida!)
que hi mancava vá notar
la estátua tant gegantina
y tant famosa pe 'l dit
y 'l pedás á la camisa.

Vaig aná á donarli avis
al municipal qu' hi havia
al peu d' un lleó dormint,
y va tractarme de *lila*,
pelma y altres per l' istil
adjectius de la familia.

Allavors se 'm vá acudir
qu' en lo Liceu aquell día
estrenavan ab son nom
l' ópera de sa Conquista,
y al quint pis me 'n vaig anar
convensut de que hi sería.

¡*Renoys* si hi era 'l noy gran!
Assentat á la cornisa
de la boca del teló
s' estava, ab la vista fixa
al escenari, plorant
igual que un noyet de dida,
al veurers' tant escarnit
pe'l cantant protagonista,
á qui ab rabia amenassá
moltas vegadas seguidas;
fins que, del tot aburrit,
enfilantse á funció mitja
per l' aranya cap amunt,
al sostre veyent sortida
se 'n entorná al monument
malehint al *ayga-lifa*
que á n' en Illica ha permés
compondre un teixit d' intrigas
que ni son la historia d' ell,
ni ell mateix se coneixia! ..

Y deya anantse arrapant
columna arunt, ab malicia,
—¡Malsaguanyats decorat,
indumentaria y artistas!—

Al parlar de restablir
lo cobro de cessantías,
la crissis se resolgué
d' una manera senzilla...
Quín *interés* més marcat
per la Pátria 'ls que la guian!

PEPET DEL CARRIL.

Quadro pera l' Exposició d' Art antich y dolent

Creghin qu' aquest Ecce-homo
no 'm fa poch ni molt felís,
perque al fi, 'l clavat en creu
solzament será 'l país.

L' ópera "Cristóforo Colombo"

COLÓN.—Avuy me fan al Liceo.
M' en hi vaig... y fins que vinga,
vigilam bé la xeringa...
SÁNCHEZ—¡Que le pruebe á usted el paseo!

COLÓN:—M' hi arriuat á la Gran-via
á buscar d' en Güell la capa;
com la capa tot ho tapa,
¿així, qui 'm coneixeria?

COLÓN:—Ja s' en poden torná al llit,
¡M' han fet mal, pero molt mal!
¡May més baixo d' aqui dalt
ni may més arronso 'l dit
per veure un' ópera tal!

Lo cap-vespre de 'ls Deus

Fantasia mitològica

Luxós es lo palau: no hi ha que negarho. Macissas columnatas de marbre verge están encarragadas de sostenir un sostre entafxonat de figuras mitològiques copiant fets notables de la historia de 'ls Deus. La llum potent de mil y mil teyeras esbargidas sense ordre per la espayosa cambra, compromet directament als brodats d'or y argent, joyells artístichs de richs tapissos qu'amagan lo despullament de las amplas parets, fentlos esclatar raigs de llums de colors vius y permanents, que malgrat la potencia del més fort de vista, hauria de tancarla, per no malmétrela.

Magnífichs dosers de pedreria fina enrodoneixen l'espayós saló y aquí y allà ó viceversa, milers d'incensers s'entretenen en regalar al espay un o or tebi, suau, que tanca las potencias en un reculliment ensopit y exòtich.

Es lo cap vespre. Lo vent xiula y cauhen quatre gotas contadas.

Si grave es lo decorat de la estancia, més, molt més ho es la fesomia farrenya de 'ls que l'ocupan.

Miréu al fondo: allí, assentat com á ca 'l sogre hi veuréu á Júpiter, lo Deu de 'ls Deus; tenint al seu darrera un semi-deu, no anomenat encare, pu'g que fá mérits, encarregat de marcar ab xiulets, los punts y comas del discurs mitològich que pensa *deixar anar* lo seu amo. Miréu á la dreta y veuréu á Marte: lo deu de la guerra vestit ab uniforme de *caloyo* y barrinant *descaradament* un plan de campanya contra las Furias; á sa esquerra, á Vulcano, mastegant un bloc de ferro colat, y ensá y enllá y per ordre d'antigüetat, dintre de la casa payral olímpica á Apolo; tenint á las mans un paquet de mussas y una auca de redolins feta d'ell; á Neptuno, lo deu de las aigües, redactant un bando condemnant al foch diví á aquell *que 'n fassi* per las cantonadas. Fassin lo favor, si no es molestia, de mirar al altre cantó de la sala, y veurán á Terpsícore ensajant una americana saltada ab engrunas de schotish patejat, y á Juno y Minerva, l'una al costat de l'altra, tan pobres de roba com ricas de formas; capassas de seduhir á un soldat de plom; y per últim, allà en un recó, á Baco, lo deu del ví, de boca terrosa sota d'una taula, més borratxo que una sopa, fent retrunyir per la concavitat del palau, lo ritme acompasat de sa neguitosa ronquera.

L'aplech dels principals deus en lo saló de festas del Olimpo, ahont ens trobém, obeheix al dictamen d'una sentència contra 'l desviament marcat de la deesa Venus, y ben clar se nota que de quelcom gros deu tractarse per lo silenci que rega y lo ferèstech de las fesomias dels personatjes que esperan neguitosos l'obertura de la festa.

Per fi s'alsa Júpiter y donant un fort cop de pu y sobre la taula, declara oberta la sessió y esbotzida la taula, puig cal advertir á qui ho ignori, que aquet deu, quan parla, pica, y quan pica, trenca; essent precis un repuesto considerable de taulas quan se celebran sessions d'esbranzida com la que 'ls ocupa.

Lo semi-deu á qui ja coneixen, fá un xiulet *ab qua* que vol dir *punt y apart*, y Júpiter recalcant fortament lo primer cop de veu, á la quienta pera

despertar á n' en Baco que continúa roncant com un ximple, emprén la paraula per la dressera, no avants d'haver dirigit una mirada plena de malicia á Minerva que 's torna roja de vergonya y 's fica el dit á la boca com signe d'ignoscencia y puresa agermanadas.

Després de fer memoria, diu: juro per mon bon nom y per la memoria de mos pobres germanets menjats tot just nats y de viu en viu per mon pare, lo monstre Saturno, que 'ls Deus confonguém ab una sola pessa; juro, dich, fer justicia en la causa que avuy 'ns acopla dintre lo palau olímpich de mon pobre avi Uraño. La deesa Venus, que com tots sabém, un día que Neptuno 's rentava 'ls peus á la sorra vá recullirla pensantse que era un *muselo*; la deesa Venus protegida per mi y á qui he donat los estudis necessaris pera presentarse per tot arréu fora del Olimpo, aquesta dona impura que ha fet portar banyas al seu marit, á nostre bon deu Vulcano, aquí present; aquesta dona, jergarrifeuse si no ho heu fet! aquesta dona acaba de tenir un fill d'amagat del seu home; ab l'Adonis, un tonto presumit de qui ella está enamorada pe 'ls quatre vents. No han pogut res: ni mas advertencias com á pare postís, ni las reconvencions de Vulcano, com á marit enganyat; portada per son instint carnal, acaba de feros abaixar la cara á tots, sent enrogir las parets del Olimpo de vergonya pe 'l naixement de aquest fill sacrilech á qui declaro desde aquest moment fill de dona dolenta y en proba d'aixó dono lo segon cop de puny sobre la taula, ab la trenca-dissa corresponent.

Proposo, com á cástich, entregar son cos á la ruenta flamarada de la fogayna del Vulcano, després de fer xuclar pe 'ls corbs sos ulls pecadors y esclafar son cap contra la enclusa pera forjar la sentència de son enviliment sens mida. Poseuse tots las mans al pit; girém la vista á la sublimitat dels fets guanyadors de la immortalitat de nostra historia y cridém junts contra aquesta dona; ¡tots á una! pera que son nom per aixó sempre més siga escarnit per la mussa d'Apolo y enfonzat en la profunditat de las aigües de Neptuno.

—¡Sí, sí! Que mori!

—Donchs... Que passi.

Ampla cortina cedeix lo pas á Venus que avansa recelosa envers la Presidencia; trasmudada, no gosant alzar los ulls de la atapahida catifa que sos peus nús trepitjan y portant agafat de la mà a un infantó rós, rosset com fil d'or: es Cupido.

—Senyora,—diu Júpiter;—avans de tot, alsèu aquesta vista de terra, que pot *embrutarse*; mireu-me fixo, ben fixo, tal com deuriau mirar á Adonis en lo desfici vergonyós de vostre amor; ben fixo, com deuriau contemplar á aquest home acanallat quan clavant ab desitj de fera vostre llabi impudich sobre sa galta, vau fer naixer aquest monstre que porteu de la mà perque no vos escapi; aquest Deu que no reconeixém com á nostre y que després de vostra mort ja sentenciada, será portat á la borderia com dos y dos fan quatre.

—Monstre! Tractéu de monstre á Cupido, á forsa de sentiuse per dintre vostra conciencia aquet nom dirigit á vos; no pot ser monstre qui naix d'un amor pur; joganer com la espuma del mar que va formarme al batre contra la roca las aigües de Neptuno; aquest gran deu á qui dech la vida y que aca-

ba d'apoyar ab son assentiment la sentència contra mí dictada.

Si: ¡tot ho he sentit! ¡Tot! Feu present als corbs de ma vista; esclaféu mon cap á cops de mall y llenséu mon cos per vos deshonrat á la fogayna de Vulcano; res ne treuréu, puig los corbs, xuclarán ab dalit mos ulls, mentres ells seguirán mirant al home á qui estimo. Los cops de mall descarregats sobre la enclusa, aixafarán mon cap, no ma voluntat; y quan las flamas de la fornal de Vulcano ros-teixin mas carns, quan haguéu inundat un amor que no comprenéu ni compendréu may, alashoras, ven-tèn mas cendras y veuréu com se juntan en l'espai, pera ferne ofrena á son duenyo, á Adonis.

¡Sí, monstres! Ara soch qui vos ho diu. ¡Monstres! puig no es la lley divina que vos mana, es la enveja. Vaig naixe hermosa; ¡y qué més voleu? Tots: l' un darrera l' altre heu cercat estretament lo favor concedit de ma bellesa. La xarxa fabricada per Vulcano, ha vist rompre sas fortas mallas de acer pe 'l pés excessiu de tots vosaltres, aymants meus á qui he donat ma carn, no mon ánima; puig aquésta no 's logra ni fent versos dolents com Apolo, ni cambiant lo curs de las aguas com Neptuno, ni molt menos contractant borratxeras com aquell infelís que jau sota aquella tauja; no; l' ánima 's logra a cambi d' un' altra ánima: *toquém, toquém*. Estich disposta á morir; puig moriré satisfeta y ab lo somris als llabis, perque tinch qui 'm salva.

—¿Qué voléu dir?

—Miréu. Y posant la deesa Venus unas alas sobre las espatllas de Cupido, li digué: «Fill meu, me condemnan á mort perque estimo. Continúa la obra comensada per ta pobre mare. Pren aquets dards y fuig lluny, molt lluny; ves recte al cor y fereix, fereix sempre fins que 'ls homes caiguin encegats, boigs d' amor! ¡Qué estimin!

—Oh, no; no. Venus, ¡datureulo!

—Es impossible; ja es tart.

Y en efecte: ho era. Cupido desaparequé portat per un núvol, tebi, suau, mentres lo deu Baco, sota d' aquella taula, més borratxo qn' una sopa, feya retrunyir per la concavitat del palau, lo ritme acompasat de sa neguitosa ronquera...

JOAQUIM MALLEU.

A mon amich E. Reimbau, á Coimbra

He llegit á LA TOMASA una poesia teva y ja sabs la deria meva: que pe 'ls jochs soch un espasa. Tu no ignoras que dels jochs ne tinch un monólech fet, del qual ni un sol ral n' hi tret, y á mí ¡no me 'n costa poch! Dius que fas corre las bolas á n' el billar, segons veig, y aquest joch es un mareig que s' hi poden perdre *andolas*. Aixís es que si un baturro te vé á má, per matá 'l rato, y li pots fé pagá el pato, fesho, noy no siguis burro; ja que al billar hi ha *matons* que se la pintan de maco, y quan agafan el taco sols 'ls hi veus pretensions ¡Jo ni ho provo de jugá! perque vaig tant escamat que, noy, me 'n hi retirat de tant cansat de pagá. Es dir, no més jugo á un joch qu' es de tots el més dolent; perts el quaranta per cent d' un papé per tirá al foch. ¿A Portugal no ho teniu aixó de la Lotería? A Espanya hi tenim mania, y 'ns pelan de viu en viu. ¡Cóm sé que prompte vindrás á fernos una visita? T'haig de dir: vina ab levita y aixís de tú farán cas. Puig si saben que ets *versayre* vingut de llunyanas terras y no portas l' or á gerras te pendrán per un drapayre. Ja saps qu' en lo nostre poble al que no vá ben vestit, se l' assenyala ab el dit, per instinct, per cert, poch noble. Avants de veni, combrega, per si descarrila el *trench*. Disposa d' un tarrassench amich teu

NOY DE LA PEGA.

TALONARIS

— PERA —

apuntacions del sorteig de Nadal

Los de 100 fullas, á 80 céntims

„ „ 50 „ á 50 „

Ventas al per Major y Menor

Litografia Barcelonesa

6, Carrer de Sant Ramon, 6. — BARCELONA

LA TOMASA

CUPÓ PRIMA N.º 53 (1)

Que dona dret á adquirir per

— DOS RALS —

la comedia en dos actes y en vers

Un embolich de cordas

original de JOSEPH M.ª ARNAU

qual preu corrent es lo de

150 PESSETAS

(1) Caduca als vuyt días ó avans si s' agotan 'ls exemplars.

EL JAYO ATACONADOR

LA TOMASA

Mirjas solas y talóns.

TEATROS

LICEO

La nit del passat dissapte ab motiu de la inauguració de la temporada, estava concorregudíssim y de lo més *granat*, tant de la part opulenta de nostra ciutat com també de l'artística en tots sos rams, que per desgracia ja se sab que no es opulenta.

Si l'aconteixement de la inauguració no hagués sigut prou atractiu, ho fou lo ser nit d'estreno d'òpera y per 'xó es que tots els que admiran la música y que posseheixen dots de intel·ligencia s'hi congregaren.

La obra de debut fou *Cristóforo Colombo*, lletra del poeta italià Illica, ab música del mestre Franchetti desconegut de nosaltres y que en Italia gosa la fama de ser lo primer de sos compositors moderns y per lo tant un de sos favorits.

Lo nom del autor del llibre era ja conegut per alguns dels esperpentos que ha compost, y entre los que coneixem d'ell, hi figura lo célebre *Iris* de Mascagni que per las aberracions del llibre, sols lo varem resistir tres nits en la época de son estreno.

En la part musical devém dir que lo mestre Franchetti, ab tot y tenir un llibre desgabellat y faltat de passions tant indispensables en tota concepció musical, sa pericia l'ha demostrada ab lo dúo de soprano y barítono del primer acte; *racconto* del protagonista, salve y coral *Terra* del segon; marxa fúnebre, responso y final del quart; pessas totas ellas sumament inspiradas y que aseveran la reputació que gosa en Italia.

En lo resto de la ópera, si bé no hi há trossos tant notables, ab tot, s'hi observa má mestra en la instrumentació.

La ópera *Cristóforo Colombo* per part de la Empresa sigué presentada ab gran propietat y luxu extraordinari, tant en lo decorat, obra dels pintors senyors Vilumara y Junyent com en vestuari y atres; pocas vegadas vist en nostre Liceo ab tant luxu y propietat.

Del decorat esmentat, cal mencionar la part del senyor Junyent, autor de la decoració del segon acte, que per medi de teló corrent, hi mostra totas las fases de la nit, aixó es desde la sortida de la lluna hasta la del sol al matí.

En lo desempenyo s'hi lluhiren la senyora Bonaplata-Pau en la Reina Isabel de Castilla, per sas envejables facultats, domini en la escena y maestría en la emissió de sa preciosa veu. Lo barítono senyor Sanmarco en lo protagonista ratllá á envejable altura y lo tenor senyor Marcolin (nou entre nosaltres) se féu seu al públich per sa bonica veu y correcta escola de cant.

Lo mestre Mascheroni en la direcció de coros y orquesta fet un colós, logrant que *Cristóforo Colombo* sigués hasta aplaudida, lo que en altre mestre de menos talent hauría sens dupte anat al fosso.

ROMEA

Estreno de Guimerá ja es sabut que porta forta discussió en los intermedis, tant per sos apassionats com per los indiferents.

També es sabut que com los dos bandos son molt importants, natural es que la Empresa logra veurer un plé fenomenal, per lo tant no es d'extranyar lo que hi hagué dimars passat ab motiu d'estrenarse lo drama (no 's deya original) del senyor Guimerá *Aigua que corre*.

Se tenían malas noticias de la obra per haver sigut rebutjada per la senyora Guerrero al serli presentada, com també ho fou per la senyora Vitaliani; per lo tant era esperada ab verdadera ansietat per veure si estaren justos al refusarla.

En honor á la veritat, *Aigua que corre* sembla obra de un principiant y no la trobém digna del autor que ab *Mar y cel* se feu un nom hasta universal.

En *Aigua que corre*, l'argument (si argument pot dirse en un adulteri no probat y en que 's funda tota la

obra) es tot fals, está faltat de lógica y sobrat de escenas inmorals.

Lo públich estigué inoportú á tot estarho en lo tercer acte, degut á la pesadés y aburiment de las escenas que presenciava y desençaixá als artistas de manera extraordinaria.

No aprobém ni censurém son estat, pero en part lo trobém hasta natural, puig com en *Aigua que corre* los parlaments sempre son de dupte y los personatjes no saben may lo que han de fer, natural es que l'espectador s'aburreixi extraordinariament, com aixís succehís, de manera que á ser un xich llarchs los actes, estém ab la seguritat que no s'hauría acabat la obra.

L'èxit que los apassionats de Guimerá donaren al autor estava ben ensejat y se portá á cap tal com era en estudi; però creyém que no pasará del primer día y prompte la Empresa haurá de retirar la obra, tant per l'olvit del públich que paga, com també per l'aburiment que 'ls ha de causar als artistas, obra tan insípida.

Lo desempenyo que hi donaren tots los actors fou acertadíssim, no logranthi cap aplauso de veritat e sas escenas, porque no hi há lo motiu. L'aplausos que 'n douá en lo tercer acte el sanyor Borrás en una sortidas creyém que dit actor devía veurer fou de *chaco'a* per lo, cansanci manifestat que impregnava en la sala.

NOVETATS

Ja s'ha arribat á la 70 representació de *El anillo mágico* y s'anuncian ja las últimas representacions de tant aplaudit espectacle, per motiu de que la Empresa prepara un nou espectacle també de gran aparato pera dintre breus dias.

Per lo tant cal espavilarse pera veure las darreras *bocados vulgo* pantorrillas que s'exhibeixen en la obra que ha sigut tan admirada de nostre públich.

GRAN-VIA

De las varias obras novas que 'ns ha donat la senyora Iggius desde nostra passada revista sobressurt *Mariti allegri* de Mars, que sense la més petita exageració podém afirmar qu' es la obra que habém vist millor representada y que també dintre lo género vert de la companyia, hem vist de més pes y que tingués la deguda rahó de posarse en escena.

En ella tant com lo treball del autor (que demostra tenir gran intuició pera lo teatro,) hem pogut observar al Sr. Sainati á un actor cómich de primera forsa.

Per avuy s'anuncia lo benefici del director de la companyia Sr. Bertini ab l'estreno de la obra en tres actes —5.

UN COMICH RETIRAT

Suscripció

pera benefici de la viuda y fills del malograt poeta en

Marian Escriu y Fortuny.

Queda oberta en nostra Administració

G S RAMON, G

Bernabé Llorens.	5'00 pesetas.
J. Moret de Gracia.	1
Ramón Amorós Estebanell de Vilasar de Mar (sexta remesa).	1
Un Catalánista.	1
F. de A. Marull de Palamós.	5
TOTAL.	13'00 pesetas.
Suma anterior.	11'25 »
Suma actual.	132'25 pesetas

Total recullit en la vetllada del Centre Provincial Gironi. . . . . 101'10 pesetas.
Continua oberta la suscripció.

LAS SENYORAS AL LIGEU

—Dispensi: els barrets no entren a *plateya*.
L' Amparo del n.º 100 la informarà.

—Tocador y número cent...
¿Es aquí? Segurament.

—Buenas; ¿es vosté la dels barrets?
—Si, noya. Despullis, ja l' hi aguantaré la capa.
(Una veu del n.º 100)—¡Amparo! portim la tovallola!
(La senyora apart)—¡Valgam Deu, ahont m' hi ficat!

II SIS TIROS II

Disparats pe 'l festiu escriptor

A. GUASCH TOMBAS

Obra de gresca estrenada ab brillant éxit en el
TEATRE CATALÁ (ROMEA)

la nit del 28 Decembré del any passat, baix la
direcció del celebrat actor D. JAUME CAPDEVILA

Propia pera esser representada el dia d'

IGNOCENTS

Especial pera 'ls TEATRES D' AFICIONATS,
puig en son repartiment hi figuran sols UNA
DAMA y quatre actors.

Sortirà la setmana entrant. **PREU: 2 RALS**

Pera 'ls pedidos dirigir-se, sens perdre temps, a

RAMON ESTANY

S. Ramon, 6.-Administració de LA TOMASA

Descompte de costum als nostres corresponsals.

II SIS TIROS II

A Nova-York vá neixer una criatura que no més pesava
23 unsas. Els ditets tenian el gruix d' un misto de las cap-
sas de cinch céntims y 'l seu caparronet no abultava ni
com un ou de gallina.

Mirin si era remenuda que 'l pare al anarla á ensenyar
als metjes del Hospital la va portar dintre d' un cartutxo
de paper.

Y 'l sabís doctors s' extranyaren molt del fenómeno.

Pero senyors meus, si aixó no es res. Aquí tenim á n' en
Tort y Martorell y al caixer de ca la Ciutat que de naixen-
sa ja devian ser aixís.

Perquè are *graus* no fan gayre més bulto.

A Marruecos se las mesuran. Que aprofitin.

Aquí sense ser á Marruecos, també se las mesuran de
tant en quant.

Sinó que aquí ho fan moralment, verbi gracia dihentse
'l nom del company de Sant Antoni en plena *Cámara alta*
y en plena *Cámara baja*.

Y encare que no estigui plena.

Pero ab tota seguritat, de plé, n' está sempre 'l poble.

Sinó que 'l poble es manso. Més manso qu' en Manso
del ROMEA.

En fi, deixemho correr.

Sempre s' ha dit, se diu y s' dirá 'l mateix.

Mes val no *cabezameterse* per res.

Y ferse un riure de tip, vull dir un tip de riure, que aixó
del riure encare no paga impost.

Non raggionar di lor y 'ls moros que fassin feyna.

Aquesta vegada si que anava de debó.

Al pobre rey de Bèlgica volian escabetxarlo com la á úl-
ti ma de las modestas sardinas del *bon*.

Y no era pas el *pseudo-anarquista* que dias passats volia
tafanejar dintre 'l palau de *moissiu* Loubet, sino un revo-
lucionari de campanillas ab mitja dotzena de cápsulas en
el revólver.

¡Bufo! No 's pot ser rey per cap diner.

*

Hi ha cosas que fan riure.

A cada cambi de ministeri veurán que 'l ministre *sabien-
te* dirigeix frases de efecto al ministre *entrante* y aquest
dedica *palabras de elogio* al que se las guilla.

Comedia pura, y més comedia ¡farsa!

Jo crech que l' un deu pensar:

— Tant de bó que no vinguessis —

Y l' altre deu murmurar:

— ¡Mes depressa te 'n anessis! —

*

Divendres passat un mossega va introduirse en el quarto
de la Bianca Iggius ab l' intent d' alsarse ab lo que po-
gués

Aixó va ocórrer en el teatro de la Granvia y 'l caco
va entrarhi per una finestra sense pagar, naturalment,
entrada.

Pero no vá poguer pispar res; al contrari, al fugir, enca-
re va deixar á la Iggius el barret per recort.

Lo que devia dirse la *xamosa* artista:—Que 'n vinguin
de lladres qu' encare regalin prendas

Potser no ho era un lladre; potser era un *amateur* colec-
cionista de objectes d' artista y en volia un per recort.

¿No vá robar un fanátich *tauròmaco* un botó de la jaque-
tilla d' en Reverte?

*

Els nous ministres ja han jurat, y ja maniobran.

Tots ells n' havian sigut altres vegadas; de manera que,
plagiant l' adagi dels castellans, se 'ls hi pot dir que son
los mismos perros con... los mismos collares.

Aixó sí, com si may haguessin trencat cap plat ni cap
olla, al pendre posessió de sos *nous* carrechs varen asse-
gurar que d' aquí endevant tot aniria llis com una seda.

Afortunadament ja 'ls coneixém á n' aquestas *herbetas*
que 's diuhen *marquís*.

Els prou s' han esdernegat fent passar en els diaris que
venian disposats á *regenerar* y á *moralizar*...

¿Que regenerarán si tot está corcat?

¿Que moralisar n' després d' haver amparat sempre la
odiosa *gerocracia*!

A otro perro con ese hueso!

*

Un pensament fresch de la Infanta espanyola donya
Eularia.

«La política espanyola es una caixa de sorpresa; pero
'ls titellas que surten de la caixa no varian».

«Eh que 'n té de *spirit* aquesta difinició tan ingénua com
ben ensopegada?»

Y ademés te un altre atractiu que l' avalora; el de ser
dita per persona que per forsa deu coneixe 'l panyó.

¡Titellas... titellas!...

La enhorabona als nous ministres.

*

La vetllada que 'l dissapte passat tingué lloch en lo Centre Provincial Gironi, en homenatge al que fou nostre company D. Marian Escriu Fortuny, y á benefici de sa viuda y tendra filleta d' aquet distingit escriptor, resultá molt notable, per l' interés que per part de dit Centre hi hagué en que dita vetllada fos digne del inspirat poeta á qui 's dedicava sent al mateix temps un lenitiu per la seva atribulada familia.

Lo Centre Gironi, pot estar satisfet, més que satisfet, orgullós d' haver sigut la primera Societat barcelonina qu' ha fet quelcom en honor d' aquell jove, que malgrat sa modestia y senzillesa era un verdader mestre; y l' acte realiat per dit Centre es encare més elevat, si 's te en compte que no devia cap favor especial á l' Escriu, com 'l hi deuen altres associacions y de las més remarcables.

Ja que toquem aquet punt, sigans permés recordar á la «Federació de Coros de Clavé» y particularment á son president Sr. Benages intim amich d' en *Riussec*, qu' esperém ansiosos lo senyalament del dia en qu' ha d' efectuar la mateixa la funció que té prejectada pera honrar á l' Escriu y socorrer á sa familia. Creyém que 'l Sr. Benages, sense necessitat d' aquet recordatori, portará prompte á cap dit projecte, porque es evident que hi ha actes, que, si hi ha verdaders desitjos de realisarlos, no permeten demoras de cap classe.

Ressenyant la vetllada celebrada en lo Centre Gironi, dirém sols que 's portaren com á bons la Srta Ramón y los Srs. Curet, Sala, Flos y Calcat, Sabater, Martí, Dalmases Gil, Casas Pallerol y Fuster; aixis com lo nostre amich lo distingit poeta D. Manel Marinell-lo, qui en son *discurs biogràfic*, lográ merescuts aplaudiments.

Doném mil mercés al Centre Gironi y á tots los que prengueren part en l' esmentada funció, per son obra benefactora.

Per la premsa de San Sebastián ens enterém ab gust dels éxits obtinguts pel nostre amich, el popular actor don Frederich Garcia Parreño. tant estimat del nostre públich com poch estimat per molta part de nostres empressaris de teatros. En totas quantas obras se ha presentat com á primer actor al públich de la culta capital cantábrica, ha despertat el nostre amich verdader entusiasme, especialment en obras que lluytava ab honrosas comparacions, com en el drama *Juan José*, en quinas escenas més culminants arrancá del públich estrepitosos aplaudiments, promoventse al final de cad' acte una entussiasta manifestació de simpatia *al actor catalán*, manifestació que 's convertia en grandiosíssima ovació al acabarse la representació de la esmentada obra.

Confessém que la opinió crítica d' aquells periódichs y las ovacions d' aquell públich ens omplen d' orgull y satisfacció: per tractarso d' un bon amich, de un cómich il·lustradissim y de un artista fill de la nostra benvolguda terra.

Creient endoleir en part la nostalgia que 'l distingit artista deu experimentar lluny dels amichs y de la *patria chica*, li dediquém ab gust aquestas ratllas. Afegeixi á las de San Sebastián las felicitacions de LA TOMASA y entengui sempre que á despit de las espinas que algunas vegadas pugan amargar el pelegrinatje de la seva carrera artistica, pot contar á tot' hora ab l' admiració que molts y molts senten pel estudiós actor que temporalment y per necessitat se conforma á recullir fullas de gloria molt lluny de la seva estimada Catalunya.

Aixó dels alsaments carlins també 's presta á ferhi un xich de platxeria.

Tant aviat se veuen partidas d' homens armats, com se troban amagatalls de boinas, com se sorprenen caixas de ferramentas.

Es dir, que si hem de creure lo que 'ns diu el telégrafo y las confidencias párticulars, aixó dels alsaments es tant cert com que un misto crema.

Pero s' exagera molt

L' altre dia una colla de trevalladors pujavan montanya amunt en busca d' un lloch agradable hont poguer fer l' arrós y perquè 's portaven els trastos de cuyna y las viandas dintre d' un parell de sachs, ja 'l telégrafo va funcionar dihent: que s' havia vist una partida carlina ab sachs d' armas y municions... Y la guardia civil va posarse en dansa.

Y era vritat; se tractava d' una bateria... de cuyna, pera fer l' arrós, y municions de boca com pollastrets y costellas.

¡Quantas partidas se veuen com aquesta que ab tota tranquilítat van á fer un dia de camp!

S han celebrat els Jochs Elorals al Canigó, es dir, en terra francesa, ab la ventatja de que es una vessant ben germana de Catalunya.

Diuen els que van assistirhi que l' entusiasme que va regnar en aquells soleys y montanyas fou indescriptible.

Y are volen fernos el favor de dirnos si s' ha guanyat alguna cosa en prohibir aquesta festa literaria á Barcelona?

S' ha celebrat igual, ab un agravant per part d' algú, y es que se 'n ha parlat més y s' ha santificat lo que no hauria arribat á beatificarse.

De modo y de manera que havent «sortir el tret per la culata» no queda altre recurs que «tragat saliva», porque es alló que 's diu; «qui no vol caldo, tres tassas» y *paciencia y barajar* que diuen els de *El Liberal* del carrer Nou.

A propósit de aquest diari de las iniciativas.

La planxa que va fer el dissapte al vespre y l' endemà demati, es una de las més grossas que registra la historia del periodisme barruer y esperitat.

El Liberal, parlant del nostre teatro del Liceu, feya comparacions de la grandaria de la platea d' aquest teatro ab las d' altres teatros del *extranger* (fixintse bé en aquest detall) y entre 'ls *extrangers* hi col·locava el .. Real de Madrid.

¡Jesus, Maria y Joseph!

Ja ho saben: pe 'ls senyors de *El Liberal*, Madrid es al *extranger*.

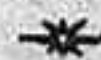
Ah, si aixó ho arriba á escriure un diari catalanista, ja estavam ben frescos. Fins al Congrés se n' hauria parlat.

Y alashoras el diari del carrer Nou, quin cop d' esbravar la seva bilis contra els *osados separatistas* que haguessin tingut el *desvergonyiment* de posar Madrid al *extranger*.

Ja l' haurian sentit quina manera d' inflar el gos

Pero are es un de la camada qui ha sofert la equivocació y cal fershi un panxó de riure

De tots modos el dictat de *separatista* no li treu ningú del damunt. Se farà més célebre aixó que lo dels coches de tercera» del diari d' en Brusi.

Sabém que dintre pochi dias veurá la llum pública un nou llibre de poesias catalanas, titulat *Flors marcidas*, originals del conegut jove escriptor En Guillém Torres, de Vilanova y Geltrú.

LA TOMASA
REBALLS

—Ja sé que tens molt salero,
per reventá un pis ab brio;
pero de tu no m' en fio
te semblas massa á en Romero.

—Greu me sab que la intentona
carlista hagi fracassat,
perque entre don Carlos y jo
tot ho hauriam arreglat.

—Vaja, Pep, torném á unirnos;
no fassis més lo mussol;
ja veus qu' ara fins s' uneixen
un' alba y un russinyol.